

N:o 7.

Ank. till Riksd. kansli den 11 maj 1902, kl. 2 e. m.

*Konstitutionsutskottets utlåtande, i anledning af väckt motion
om ändring af § 24 riksdagsordningen m. m.*

Vid val till Riksdagens Andra Kammare åligger det, jemlikt § 24 riksdagsordningen, den röstande att, om hans röstsedel skall kunna godkännas, personligen afemna densamma. I ändamål att bereda valberättigad, som af en eller annan orsak är förhindrad att vid valtilfället komma personligen tillstädes, möjlighet att ändock utöfva sin rösträtt, hafva herrar *W. T. Lundgren* och *Carl J. Ödman* uti en inom Andra Kammaren väckt, till konstitutionsutskottet hänvisad motion, n:o 177, med anledning af Kongl. Maj:ts till innevarande Riksdag aflåtna proposition i fråga om utsträckning af valrätten till Andra Kammaren hemställt, att Riksdagen ville till godkännande i grundlagsenlig ordning antaga *dels* följande förslag till ändrad lydelse af § 24 riksdagsordningen:

Bih. till Riksd. Prot. 1902. 3 Saml. 7 Häft. (N:o 7.)

Riksdagsordningen.

§ 24.

De röstberättigade, som vistas inom riket, men på grund af sjukdom, militär tjänstgöring eller annat laga förfall icke kunna personligen inställa sig vid valtillfälle, ega att skriftligen sända sina röster till valförrättaren, innan valet hållits.

Samma rätt ega de röstberättigade, som af resa eller vistande utomlands äro förhindrade att vid riksdagsmannaval iakttaga personlig inställelse.

För utöfvande af rösträtt, när dertill berättigad icke personligen finner sig vid valförrättningen, skola iakttagas de föreskrifter, som äro i särskild lag gifna;

dels ock ett vid motionen fogadt »förslag till lag angående hvad iakttagas skall, när röstberättigad, hindrad att personligen inställa sig vid riksdagsmannaval, ändock vill sin rösträtt utöfva»; hvarjemte motionärerna framlagt förslag till s. k. mantalpass, hvarom i lagförslaget närmare förmäles.

Till styrkande af behovet utaf de föreslagna lagstiftningsåtgärderna, hafva motionärerna vidare anfört följande:

Hvilken uppfattning man än hyste om lämpligheten af den politiska rösträttens utvidgning eller gränsen därför, torde hvarje förslag i den ena eller den andra riktningen likväl böra mötas i den åsigt, att den svenske medborgare, som fullgjort föreskrifna villkoren för åtnjutande af politisk rösträtt, icke borde af olämpliga stadganden i grundlagen hindras att denna sin rösträtt utöfva. Så hade emellertid hittills varit förhållandet med en talrik klass svenska medborgare, nemligen *sjömännen*, hvilka, under utöfvandet af sitt yrke, vanligen befunno sig utomlands, eller på inländska platser, så långt aflägsna från deras hemorter, att de icke utan stor och gent emot befraktare oförsvarlig tidsförlust, i förening med känbar kostnad, kunde infinna sig vid en valförrättning, hvarför i de flesta fall icke ens tiden vore dem närmare bekant. Alldenstund riksdagsordningens § 24 med dess nuvarande lydelse stadgade, att rösträtt icke finge utöfvas af annan valberättigad än den, som vid valtillfället personligen sig instälde, skulle *sjömännen* sålunda, om ingen ändring af detta stadgande

skedde, fortfarande sakna den medborgarrätt, hvarpå från andra samhällsklassers sida så kraftiga yrkanden under flera år framkommit. Ju mera afseende dessa yrkanden vunne, desto hårdare måste sjömännen känna sig tillbakasatta. I samma ställning som sjömännen hade i här omförmälda afseende befunnit sig äfven andra, om än icke så talrika representanter från andra medborgareklasser, hvilka af en eller annan anledning varit förhindrade iakttaga personlig inställelse vid riksdagsmannaval, men genom utsträckningen af de värnpligtiges öfningstid tillkomme ytterligare ett stort antal röstberättigade, tillhörande svenska armén och flottan, hvilka af sina militära pligter nödgades under nu gällande grundlagsstadgande afstå från utöfvande af den medborgarrätt, hvaraf de eljest vore i besittning. Det samma kunde sägas om personer anställda vid jernvägar, post- och telegrafverken m. fl. Då nu påpekade missförhållande icke kunde stå väl tillsammans med den grundtanke, som borde bilda underlaget för hvarje rättvist afvägande af medborgerliga rättigheter och pligter, hade motionärerna funnit sig uppfordrade att föreslå en ändring af § 24 riksdagsordningen i ändamål att så vidt möjligt förekomma, att ingen röstberättigad måtte genom obilligt lagstadgande hindras från utöfvande af sin rösträtt eller, med andra ord, från fullgörande af sin medborgerliga pligt. Den föreslagna förändringen innebure icke någon nyhet, efter som de bestämmelser, hvilka motionärerna tagit till mönster, varit gällande i Norge för inrikes vistande ända från 1884 och för utrikes vistande sedan införandet af lagen af den 5 juni 1897; och tillämpades enahanda princip i Nordamerikas förenta stater och Schweiz, likasom förslag om liknande rätts införande varit å bane i britiska parlamentet.

Derjemte hafva motionärerna anhållit, att konstitutionsutskottet behagade vid de af dem framlagda förslagens pröfning vidtaga den ändring i formuleringen, som möjligen kunde finnas lämplig.

Då den i berörda motion väckta frågan, enligt utskottets uppfattning, är helt och hållet oberoende af huruvida, med anledning af Kongl. Maj:ts omförmälda proposition eller eljest, ett förslag till rösträttsreform varder antaget eller icke, har utskottet företagit motionen till behandling utan att sammanföra densamma med den vid innevarande riksdag föreliggande frågan om utsträckning af valrätten till Riksdagens Andra Kammare.

Hvad sjelfva saken beträffar, har utskottet för sin del icke kunnat inse lämpligheten och behöfligheten af den ifrågasatta lagstiftningen.

En rubbning af den i vår, likasom i de flesta andra europeiska staters, valordning antagna grundsatsen om skyldighet att för röstsedels aflemnande iakttaga personlig inställelse är, enligt utskottets åsigt, redan i och för sig icke tillräddig. Denna grundsats är nemligen fotad på den, enligt utskottets förmenande, rigtiga uppfattningen, att den politiska röst-rätten helt naturligt ej bör få utöfvas på annat sätt än af den valberättigade personligen.

Hvad särskildt angår sjömännen, må det väl vara sant, att desse genom nu gällande bestämmelser stundom hindras att utöfva sin politiska valrätt. Men dels har utskottet icke kunnat finna, att dessa fall i vårt land äro af den omfattning och betydelse, att de, såsom af helt naturliga skäl skett i Norge, der en högst afsevärd del af befolkningen utgöres af sjömän och fiskare, böra gifva anledning till införande af en särskild för deras politiska rösträtts utöfvande afsedd procedur, och dels hafva, så vidt utskottet har sig bekant, bland de röstberättigade sjömännen sjelfve icke försports någon allmännare önskan i nu ifrågavarande hänseende.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt, får utskottet hemställa,

att herrar Lundgrens och Ödmans motion icke må föranleda någon Riksdagens åtgärd.

Stockholm den 10 maj 1902.

På utskottets vägnar:

HUGO BLOMBERG.